

STANOWISKO

Zarządu Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej

z dnia 12 lutego 2021 roku

w sprawie projektu Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej

Mając na uwadze zapisy opublikowanego do konsultacji społecznych projektu Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, Zarząd Związku Województw RP z niepokojem stwierdza brak zaplanowania środków w ramach Planu na zrównoważony i harmonijny rozwój obszarów wiejskich w Polsce po 2023 r. oraz zbyt małe środki proponowane na wdrażanie podejścia LEADER.

Zarząd Związku Województw RP zwraca uwagę na:

- zawarte w diagnozie stanu rolnictwa i obszarów wiejskich przedmiotowego dokumentu wyraźne wskazania, że niezbędne jest dalsze inwestowanie w poprawę wyposażenia obszarów wiejskich w podstawową infrastrukturę typu: **drogi, gospodarka wodno-ściekowa, transport zbiorowy, internet szerokopasmowy, usługi opiekuńcze, ochronę zdrowia, kultury i dziedzictwa kulturowego oraz bazę turystyczno-rekreacyjną;**
- interwencje sformułowane wobec zdiagnozowanych na obszarach wiejskich niekorzystnych czynników w postaci niedostatecznej infrastruktury technicznej (drogi, gospodarka wodno-ściekowa, Internet), społecznej i zdrowotnej, sportowo-rekreacyjnej, usług publicznych (transport, opieka zdrowotna, edukacja, kultura) oraz mała liczba wysokiej jakości miejsc pracy poza sektorem rolniczym prowadzą do marginalizacji części obszarów wiejskich i migracji osób w wieku produkcyjnym do ośrodków miejskich. Niezagospodarowany pozostaje duży potencjał rozwojowy obszarów wiejskich w zakresie rozwoju sektora turystyki, rekreacji a także innowacyjnych rozwiązań z zakresu gospodarki obiegu zamkniętego i zrównoważonego leśnictwa. Pominięto również istotne czynniki wpływające na rozwój obszarów wiejskich i rolnictwa, wśród których wymienić należy m.in. wzrost gospodarczy obszarów znajdujących się w strefie oddziaływania ośrodków miejskich oraz znaczną liczbę rodzinnych, wielofunkcyjnych gospodarstw rolnych będących podstawą produkcji rolnej. Sformułowane w projekcie dokumentu stwierdzenie, iż niezbędne inwestycje w wymienionych wyżej interwencjach realizowane winny być z Polityki Spójności i środków krajowych nie gwarantuje, że środki tam uwzględnione będą dostępne dla miejscowości aplikujących dotychczas w PROWie. Ograniczone możliwości inwestowania w infrastrukturę publiczną na wsi w konsekwencji spowoduje znaczne spowolnienie rozwoju obszarów wiejskich. Konieczna jest większa komplementarność tych polityk, ponieważ środki na rozwój obszarów wiejskich (II filar) w ramach WPR stanowią zdecydowaną mniejszość w stosunku do bezpośredniego wsparcia dochodów rolników bardzo dużą koncentracją środków przeznaczonych na bezpośrednie wsparcie rozwoju i modernizacji rolnictwa, przy jednoczesnym bardzo niskim odsetku gospodarstw aplikujących o wsparcie modernizacji spośród wszystkich gospodarstw rolnych otrzymujących dopłaty bezpośrednie;

- dotychczasowe doświadczenia z wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w perspektywach finansowych 2007-2013 i 2014-2020, kiedy to początkowe alokacje, dużo niższe niż ta planowana na lata 2023-2027, na wsparcie rozwoju rolnictwa i usług rolniczych pozostawały niewykorzystane i były sukcesywnie w trakcie każdej z perspektyw przesuwane na inwestycje w zakresie rozwoju infrastruktury na obszarach wiejskich oraz większe wsparcie podejścia LEADER, które każdorazowo były wykorzystywane w całości. Instrument terytorialny LEADER, a w raz z nim działalność LGD przyczyniają się do kreowania i włączania liderów lokalnych w procesy decyzyjne, tworzenie społeczności lokalnych oraz poprawę jakości życia mieszkańców.
- bardzo duże ograniczenia co do możliwości wsparcia harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich ze środków Polityki Spójności - w zakresie dróg lokalnych wsparcie będą mogły uzyskać jedynie drogi spełniające warunek bezpośrednich połączeń z węzłami sieci TEN-T, w zakresie inwestycji kanalizacyjnych tylko w aglomeracjach powyżej 2 tys. RLM oraz brak możliwości wsparcia indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, brak możliwości finansowania lokalnych inwestycji w przestrzeń publiczną poza programami rewitalizacji, które główny nacisk kładą na rozwiązywanie problemów społecznych;
- skutek dokonania maksymalnego możliwego przesunięcia środków z filaru II na filar I, czego efektem jest bardzo duże zmniejszenie dostępnych środków w filarze II, a w konsekwencji bardzo duże zmniejszenie minimalnej niezbędnej alokacji na realizację podejścia LEADER do ok 40% dotychczasowej alokacji na realizację rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność;
- przy jednoczesnym projektowanym podwyższeniu maksymalnych kwot wsparcia dla beneficjentów, tak duże zmniejszenie alokacji na podejście LEADER doprowadzi do wypaczenia założeń, według których to właśnie w drodze tych interwencji mają być wspierane inwestycje w rynek pracy poza rolnictwem – przy tak dużym obniżeniu alokacji wspierane będą podmioty punktowo a nie systemowo;
- założone duże ograniczenie roli Samorządów Województw w realizacji zadań Krajowej Sieci WPR – Samorządy Województw z powodzeniem realizujące dotychczasowe zadania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich zarówno poprzez projekty własne, jak i operacje partnerskie, czyli te najbardziej potrzebne oddolne inicjatywy, mają się sprowadzać wg wstępnych założeń jedynie do działań informacyjno-promocyjnych. W projektowanym okresie programowania realizację zadań Krajowej Sieci WPR zamierza się powierzyć ośrodkom doradztwa rolniczego, których działalność statutowa skierowana jest głównie do rolników i na rzecz rolnictwa. Należy podkreślić, że głównym dokumentem stanowiącym o kierunkach rozwoju danego regionu jest Strategia Rozwoju zatwierdzona przez Sejmik Województwa. Wszystkie programy wdrażane regionalnie wpływają bezpośrednio na realizację celów tej strategii i w efekcie na realizację strategii rozwoju Państwa. Dodatkowo, Zarząd Województwa, jako Instytucja Zarządzająca RPO jest w stanie szybko zareagować na pojawiające się problemy lub nowe wyzwania, uruchamiając stosowną interwencję (np. w zakresie tworzenia i rozwoju ośrodków badawczych, podnoszenia kwalifikacji, budowy infrastruktury na potrzeby wdrożenia innowacji itp.). Istnieje konieczność budowy systemu opartego na dzieleniu się wiedzą i innowacjami oraz wsparciu rolników, przedsiębiorców i społeczności wiejskich i odpowiadającego na rosnące zapotrzebowanie na innowacje w postaci nowych produktów, procesów, technologii czy usług. Działania takie muszą być skoordynowane w zakresie planowania, realizacji i upowszechniania. Narzędzia do takiej koordynacji posiada Samorząd Województwa i to on powinien być koordynatorem i wdrażającym instrumenty z zakresu systemów wiedzy i innowacji w rolnictwie (KSOW i SIR).

Reasumując, w sytuacji braku zaprogramowania interwencji w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 w zakresie wsparcia rozwoju infrastruktury publicznej na obszarach wiejskich, obszary te zostaną pozbawione możliwości dalszego zrównoważonego rozwoju. Trudno wyobrazić sobie dalszy rozwój obszarów wiejskich bez zapewnienia środków na podstawową infrastrukturę publiczną, na drogi lokalne, gospodarkę wodno-ściekową, targowiska, kształtowanie przestrzeni publicznej, zabytki czy obiekty kulturalne oraz bez zwiększenia alokacji na podejście LEADER, czy utrzymania prawidłowo i sprawnie funkcjonującej sieci KSOW.

Mając powyższe na uwadze Zarząd Związku Województw RP wnosi o dokonanie zmian w przedstawionym pierwszym projekcie Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej celem zwiększenia finansowania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz uwzględnienia w Planie podstawowej infrastruktury publicznej.

Olgierd Geblewicz

Prezes Zarządu
Związku Województw RP